

nju in jezi pobral motiko in z njo tako dolgo udrihal po zetovi glavi, da mu jo je popolnoma razmesaril. Zet je bil takoj mrtev. Rojko se je po izvršenem zločinu nad svojim zetom takoj sam prijavil sodišču, ki ga je pridržalo v zaporu.

Kap je zadela v Celju znanega steklarja Franca Strupi v starosti 64 let.

Sreča v nesreči. Na novi cesti Sv. Urban—Lesično pri Pilštajnu se je pripetila avtomobilska nesreča, ki na srečo ni zahtevala človeške žrtve. V noči med 9. in 10. uro je strmoglavil avtomobil s ceste v globoki jarek na serpentinah med Prevorjem in Žegrom ter se razbil. Od treh potnikov sta bila poškodovana le dva. Vzrok nesreče je bila najbrže preslaba razsvetljava na avtomobilu.

Samogovoreč telefon. Zastopnik nemške države (konzul) v Karlskroni na Švedskem in eden od tamošnjih krčmarjev sta izgotovila telefon, ki sprejema avtomatično govore klicarjev in daje tudi sam odgovore. Pred par dnevi so razkazovali novo napravo pred številnimi povabljenimi gosti. Aparat se odlikuje predvsem po močnem ter razločnem glasu in nikakor ni večji od navadnega telefona. Novi aparat učinkuje kot sprejemnik glasu in je zgrajen po načelu narekovalnega telefona. Daje dva močna signala, ki naznanjata, da prične avtomatični sprejem. Koj zatem začne aparat beležiti pravkar govorjeno. Po preteku nekaj minut se oglasi nov signal, da je sprejem izvršen. Nato se aparat sam odklopi. Naprava je zgrajena tako, da odvaža gotova naznanila kar sama. Na primer: Gospod Tomažič je odpotoval, povejte mi, česar želite, bom sprejel ter zabeležil. Ako se vrne ondotni posestnik telefona domov, lahko takoj sliši na aparatu, kar so mu telefonirali v njegovi odsotnosti. Valji, ki se uporabljajo, so iz impregniranega papirja in se lahko shranijo. Aparat lahko sprejema tudi radio-poročila. Na željo beleži in ponavlja naznanila, da celo godbo, ki je došla po radio aparatu.

O hitrosti živali. Potom dolgoletnih opazovanj so dognali, da je izmed vsega četveronožnega živalstva najhitrejša gazela, ki napravi v najurnejšem teku v eni sekundi 27 m. Za gazelo pride angleški konj dirkač s 25 m. Angleškemu konju je enak v hitrosti ruski pes hrt, za tem sledi angleški hrt s 23 m, žirafa 15 m, severni jelen 14 m, volk 10 m, pes prepeličar 8 m, pes Eskimov 4 m. Mnogo — mnogo hitrejša nego četveronožne živali so ptice. Ena posebna lastavičja vrsta 80 m, noj, ki teče po tleh z razprostrtimi peruti, 30 m. Med ribami je najhitrejši delfin 10 m, polenovka 6 m. Najpočasnejša žival je takozvana škrlatna miš, razne školke ter ostrige, ki se drže navadno stalno skozi celo življenjsko dobo ene mesta.

Osemstoletni les. Norveški kralj Eystein Magnisson (1103 do 1132) je pustil napraviti pred 800 leti pri luki Agdenäs most na čolnih, ki je služil kot plavajoča naprava v luki. Most je iz mecesnovega lesa in je še bil do pred kratkem v čisto dobrem stanju. Sedaj

so ga dvignili iz morske vode in ga prenesli v muzej mesta Oslo, kjer ga na vpogled kot znamenitost trpežnosti.

Dva čudežna ptiča. V budističnem templju Timkalkauram v indijskem mestu Madras občudujejo še danes tole čudeno ptičjo prikazen: Vsak dan predpoldne se zberejo v imenovanem svetišču ljudske množice z duhovščino. Na sekundo natančno priletita dve veliki ptici roparici ter zobljeta z duhovnikov roke nalašč za nju pripravljeno zmes iz riža, surovega masla in sladkorja. Ko sta povžili ponujeno hrano, odletita v isti smeri, iz katere sta prileteli. Indijska pravljica pripoveduje, da sta se spremenila v ptici po smrti dva ošabna modrijana. Resnično ter zgodovinsko dokazano je, da opazujejo prilet obeh ptic natančno ob uri že od leta 1861 naprej. Ptiča sta že stara in vedno ista.

Na 104. rojstni dan v aeroplanu. V ameriškem mestu Los Angeles živi perzijski modrijan dr. Mirza Assa Ullah Fareed, ki je stopil te dni za svoj 104. rojstni dan v letalo, ki je krožilo parkrat s starcem nad imenovanim mestom.

Petindvajset novih podmornic. Ameriške združene države bodo zgradile 25 novih podmornic, ki bodo za 800 ton težje, nego so doslej največje ameriške. — Nove podmornice bodo opremljene za prilet in odlet letal.

Novo človeško pleme so odkrili v južni Afriki. Pripadniki tega plemena govorijo še neraziskan jezik.

Od cigaretnih prodajalke do milijonarke. V Newyorku je bila zaključena te dni pravda, ki je tvorila skozi tedne predmet splošnega zanimanja. Bogati založnik Evgen Brewster je izplačal svoji ženi pol milijona dolarjev, da je prepustila svoje mesto v zakonskem življenju drugi. Po obravnavi je milijonar celo izjavil, da bi mu ne bila previsoka nobena svota, le da bi se odkrižal prve žene. Njegova druga žena, Corlis Palmer, je prodajala pred letom še cigarete v neki prav zakotni prodajalni. Na razstavi ženske lepote je prejela slučajno prvo priznanje, njena fotografija je bila objavljena po časopisu. Neka tvornica za cigarete si je zagotovila njeno sliko kot reklamo za tobačne izdelke. Omenjeni milijonar je spoznal lepo prodajalko po cigaretni škatli, na kateri je bila njena slika. Zatem ni trpelo dolgo, ko se je sestal bogataš z njo osebno. Namah se je zaljubil, zahteval razporoko in poroko s Corli. Po ameriškanski postavi mu je bilo le treba poskrbeti za preživljenje prve žene. Gospa Brewster I. se ni zadovoljila z moževim predlogom na razporoko, ampak je ovadila Corli Palmer sodišču, ker jej je odvrgla ljubezen moža in kot odškodnino za izgubo ljubezni je moral plačati Brewster pol milijona dolarjev.

Gospa, dobre lastnosti terpentina so Vam znane! Ker milo Gazela vsebuje veliko količino te koristne snovi, bosta pri svojem trgovcu zahtevali samo **Gazela milo**.

Gospa Dr. med. Klara Kukovec, specializirana za ženske in otroške bolezni, se je vrnila ter zopet ordinira Krekova ulica 18, Maribor.

Na modernem letališču.

Eno največjih in najbolj modernih letališč za potniške aeroplane je v okolici Dunaja v Aspernu. Aspernsko postajališče za letala z lopami ter čakalnicami nudi sliko ogromne železniške postaje. Ako stopiš pred letališčem iz avtomobila, ti odvzame nosač priljago ter jo odnese na carinarnico in od tamkaj na prostor, kjer te čaka aeroplan. Odprema potnikov se vrši brez nadaljnih posebnosti in brez posebne opreme. Sedeš v kabino v letalu ravno tako kakor v kak železniški osebni voz. Polet iz Dunaja v Benetke traja komaj tri ure. V čakalnici letališča so nabiti vozniki redi raznih zračno prometnih družb. Odhod in prihod potniških letal sta označena v voznem redu in se jih drže letala z vso natančnostjo, ako jih ne ovirajo kake neprilike.

Iz Asperna se dvigne dnevno v zrak 24 potniških aeroplanov. Notrajni promet obsega črte: Dunaj — Gradec — Celovec; Dunaj — Solnograd — Inomost, Celovec — Solnograd. Zunanji promet obsega linije: Dunaj — Berlin; Dunaj — Benetke in Monakovo, Budimpešta, Praga, Varšava, Zagreb, Zürich in Bern. Med Dunajem in Carigradom obratuje dnevno poštni in tovorni aeroplan, ki prevozi veliko razdaljo, ne da bi pristal med potjo in brez potnikov.

Skrb za sigurnost potnikov.

Za sigurnost potnikov v kabini letala je poskrbljeno že v naprej. Predvsem ima aeroplansko letališče vremensko letalo, ki opazuje stalno vremenske prilike. Posebni aparati na opazovalnem aeroplanu beležijo z vso natančnostjo moč ter izhod vetrov. Na letališču je stolp, s katerega opazuje okolico s pomočjo daljnogleda nameščenec in daje s sirenami posebna znamenja. Ako se bliža letalo avstrijske zrakoplovne družbe, se oglasi sirena (parna piščal) enkrat. Francoska letala naznani sirena z dvojnim piskom, tuja ali vojaška s trojnim brlitzgom. V megli in v noči dajejo s stolpa znamenja z lučmi. Na vsakem voglu stolpa so rdeče in zelene električne svetilke. Rdeča luč pomeni, da letalo ne sme pristati, zelena, da je pristanek sloboden.

Aspernsko letališče ima v zadnjem času še posebno razsvetljavno napravo, ki je velikega pomena za ponočni zračni promet.

Najvažnejša naprava vsacega letališča je radio postaja. Izurjeni oddajalci radio poročil so neprestano na delu, da sprejemajo poročila drugih aeroplanskih postaj in predvsem vremenska sporočila.

Pred poletom preiščejo natančno vsako letalo, da takoj popravijo morebitne nedostatke pri motorjih in drugih napravah.

Kedo se vozi v potniških letalih?

Zračni osebni in tovorni promet se je zadnja leta zelo udomačil. Pretežno večino potnikov tvorijo bogatejši tr-

govci in trgovski potniki. Mnogo se udeležujejo aeroplanskih voženj ženske.

Posebno panogo zračnega prometa tvori mednarodni tovorni prevoz. Razven prtljage potnikov prevažajo aeroplani tudi razno blago ter večkrat denar. Pred kratkem so vkrcali v Aspernu policijskega psa, ki je moral hitro v drugo mesto radi izsleditve morilca.

Poleg večjih potniških letal so v Aspernu razna manjša športna letala, letalski takslerji, ki delajo proti nizki vstopnini krožne polete nad Dunajem.

Ljudske množice si bo osvojil zračni promet tedaj, ko bo postala vožnja s časom cenejša.

*

V zračne višine in morske globine.

V zračne višine.

V zadnjih dnevih letošnjega avgusta se bo vršil v nemškem mestu Augsburg ta-le poskus: Znani fizik na vseučilišču v Brüsslu, profesor Piccard, se namerava povspeti v posebnem balonu v zračno višino, katere ni dosegel doslej še nikdo. Doslej dosežene zračne višine ne presegajo v nobenem slučaju 12.000 metrov. Takozvani poskupni baloni brez človeškega spremstva so se dvignili tudi 30 tisoč metrov visoko, vendar zaključki teh poskusov niso bili zadovoljivi, ker v poskusnih balonih nameščeni aparati niso zanesljivi in so tudi delovali zelo pomanjkljivo.

Profesor Piccard oznanja svetu, da se bo dvignil 16 tisoč metrov visoko. Nadalje trdi, da v teh plasteh, v katere še ni prodrl doslej nobeden človek, so izredne prikazni, iz katerih se bo dalo natančno izračunati hitrost žarkov.

Balon, v katerem se bo dvignil učenjak nad zemljo, izdelujejo v Augsburgu in bo izgotovljen na prav poseben način. Ovoj balona je iz svile in bombaževine, ki sta prepojeni s kavčukovo tvarino. Na spodnjem koncu balona je pritrjena gondola in sicer aluminijasta krogla. Premer krogle znaša 2.10 m in bodo v njej poleg učenjaka še vsi mogoči aparati za merjenje ter opazovanja. V krogli je izdelanih devet lukenj za ogledovanja na vse strani. Balon ima premer 30 metrov. Kako se bo vršil dovod zraka v kroglo, je zanekrat še učenjakova skrivnost. Profesorja bo spremljal v to bajno zračno višino en tovariš.

V morskih globinah.

Še letos se namerava spustiti na dno Atlantskega Oceana Amerikanec Simon Lake. Za izlet v morske globine si izgotavlja nekaj posebnega, kar bo nekako v sredini med podmornico in potapljaškim zvonom. Ta nova naprava bo opremljena s celo vrsto velikih steklenih oken ter žarometov, s katerimi bo raziskovalec lahko pregledal natančno in fotografiral morsko dno. Potapljaška naprava na dnu morja bo v stalni zvezi z materno ladjo s pomočjo debelega kablja, ki bo vseboval cev za zrak in telefonsko žico. Do-

vod zraka bo tako siguren, da se bo mudil raziskovalec lahko cele tedne neprestano pod vodo. V slučaju potrebe lahko spusti materna ladja napravo, ki se bo pomikala na morsko dno s pomočjo posebnih propelerjev. Nekaj prav posebnega iznajdbe bo še to, da se bo krogla lahko kar sama pomikala naprej po dnu. Iz potapljaške iznajdbe bodo lahko potapljači izstopili in šli okrog v svrhu iskanja podmorskih zakladov ter znanstvenih raziskovanj in opazovanj.

Simon Lake ima velike načrte z oziranjem na podmorska odkritja. Če pomislimo, da tvori morje sedem desetink celotne zemeljske površine, si lahko vsaj deloma predstavljamo, kako nekaj nepregledno važnega bo Lakejev izum, ako se bo posrečil in obnesel.

Dno Atlantskega Oceana tvori zemlja v velikosti Evrope z vsemi mogočimi živali ter rastlinami. Tekom stoletij so se potopili na morsko dno nepregledni zakladi. Ocean pokriva pogreznjena mesta ter naselbine.

Veliko večjega pomena nego v znanstvenem oziru bo Lakejev izum v gospodarskem. Neizmerni zakladi olja počivajo pod dnom morja in olje je v današnjem času več vredno nego zlato. Isto velja tudi glede premoga in raznih kovin. Ako bi omogočila moderna tehnika dvig nedotaknjenih podmorskih zakladov, se bodo odprla nepregledna polja za svetovno gospodarstvo. Danes, ko živimo v dobi letanj krog sveta in radijo zvez na najdaljše razdalje, ni izključena nobena nemogućnost — tudi posrečenje Lakejevega izuma ne!

*

O človeški prehrani in debelosti.

Na grame natančno izračunati, koliko prehrane človek rabi dnevno, bi bilo res težavno. Preveč različno je človeško razpoloženje, njegovo udeleževanje, podnebje in razne druge okoliščine, od katerih je odvisna množina hrane. Telesna velikost ni mero-dajna; saj so ljudje, ki veliko pojedjo, a sili v ospredje vprašanje: kam je šlo vse? Nekateri veliki in krepki ljudje jedo čudno malo. Njihovo telo je v tako zdravem stanju, da uporabi dobro tudi male količine prehrane. Znani prehranjevalni znanstvenik trdi, da rabi srednji človek od 10. do 60. leta dnevno: 100 gramov mesa, 30 gramov sira, 500 gramov kruha, 350 gramov surovega masla in drugih mastnih snovi, 50 gramov krompirja, pol litra mleka in razven tega še en liter drugih pijač kakor: piva, vina, kave, vode, čaja itd.

Cela količina mesa, katero človek povzije v dobi 50 let, odgovarja 30 do 32 kravam, ker tehtja vsaka zaklana žival s kostmi in drobom krog 200 kg.

Ako poje človek tekom 50 let v cellem 5000 kg kruha, znaša to ržen kruh, ki bi bil visok 7 m in 1 in tričetrt m širok. Sira pospravi človek v 50 letih 550 kg. Pijače, ki poživljajo človeško telo v 50 letih, znašajo 28 tisoč litrov.

Pred dobrimi 30 leti je bilo splošno razširjeno mnenje, da je mogoče človeku brez hrane prebiti le 6 do 7 dni. To trditev je ovrget temeljeto umetnik v stradanju, Amerikanec dr. Tanner. Proti vstopnini se je pustil zapreti v stekleno omaro. Radovedneži so se lahko prepričali, da ni zavžival v preteku 40 dni nič drugega nego vodo. Od tega Amerikanca naprej so nastopali umetniki v stradanju, ki so spravili tako daleč, da so vzdržali brez vsake hrane 50 dni. Gladovne stavke dva do tri dni po zaporih in kaznilnicah so nekaj vsakdanjega. Prve, ki so poskusile z gladovno stavko, so bile angleške prvobojevnice za ženske pravice.

Človek rabi za zavživanje eno desetinko življenja. Ako je dosegel kdo starost 70 let, je presedel za mizo ravno sedem let.

Debelost in umrljivost.

Zdravnikom je znano že dolgo, da podpira telesna debelost boleznin in da so nekateri smrtni vzroki posebno pogosti pri debelih. — Amerikanski strokovnjak glede življenjskega zavarovanja je raziskal debelostno zadevo s statistiko. Primerjal je vzrok smrti, smrtno starost in telesno težo od 13.350 zavarovanih, ki so se bili pustili zavarovati pri eni družbi v letih 1887 do 1908 in so že vsi bili mrtvi leta 1921. Pri posameznih boleznih je raziskal, koliko ljudi z navadno težo je umrlo od 100 tisoč zavarovanih, koliko suhih in koliko debelih. Ako nastavimo pri navadno težkih smrtnih slučajih na 100, je ostalo to število pri suhih skoro nespremenjeno, pri debelih je naraslo po teži od 122 do 174, povprečno na 132. Toliko debelih torej umrje na sto ljudi z navadno težo. Že pri neznatni nadteži od 5 do 14 procentov je prišlo na 100 22 smrtnih slučajev. Ta opazovanja niso zadela toliko oseb pod 45 letom, pri starejših je poskočila številka na 139.

Kar se tiče posameznih boleznin, ogrožajo debeluhe posebno: srčne bolezni, sladkorna bolezen ter kap, ker je preobilna maščoba škodljiva posameznim telesnim organom. Jetičnost je pač šiba božja za suhe in prizanaša debelim.

Na 20 let preračunana tabela kaže, da pride na 100 navadno težkih 273 debelih, ki umrjejo radi srca, na kapi, sladkorju ter radi ledvičnih obolenj. Tudi število ponesrečenj je pri suhih manjše, pri debelih za 11 procentov višje nego pri navadno težkih.

Debelost je navadno podedovana in jo je težko odpraviti.

Na vsak način imajo suhi ljudje, ako izvzamemo jetiko, veliko boljše življenjske izglede nego debeluharji.

Od začetka do konca — bereš Karl Maya nepretrogoma! Dosedaj so izšli 4 zvezki »Križem po Jutrovem« po Din 13.—, vezani v eno knjigo Din 65.—, celo platno Din 70.— in trije zvezki »Po divjem Kurdistanu«, po Din 13.— Naročajte v Tiskarni sv. Cirila, Maribor.

Listnica uredništva. Sv. Jurij ob Ščavnici: Poslano svoto smo oddali upravi, ki Vam bo pošljala »Slov. Gospodaria«.